

# АЙЗЪК АЗИМОВ СВЕТЛИНЕН СТИХ

Част 0 от „Разкази за работи“

Превод от английски: Пенка Дамянова, 2001

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Последният човек, за когото някой би предположил, че ще извърши убийство, беше госпожа Ейвис Ларднър. Вдовица на велик астронавт-герой, тя беше филантроп, колекционер, изключителна домакиня, а също и художествен гений. Преди всичко, тя беше най-милото и нежно човешко създание, което можете да си представите.

Съпругът ѝ, Уилям Джей Ларднър, както всички знаем, умря от слънчева радиация. Корабът му остана завинаги в космическото пространство, след като не успя да се скачи със Станция 5.

Госпожа Ларднър получи огромно обезщетение, което инвестира разумно. На средна възраст, тя бе доста богата.

Къщата ѝ бе огромна. Същински музей, събрал малка колекция от изключително красиви бижута. Госпожа Ларднър притежаваше всяко достъпно творение от десетки различни култури, инкрустирано със скъпоценни камъни. Нейни бяха един от първите ръчни часовници, произведен в Америка, кама от Камбоджа, очила от Италия, както и безброй други дрънкулки с голяма културна и историческа стойност.

Всичко бе достъпно за разглеждане. Предметите не бяха застраховани, нито се охраняваха. Нямаше нужда от това, тъй като къщата бе пълна със слуги-роботи. Всеки от тях следеше за реликвите със спокойна съсредоточеност, безупречна честност и изключителна ефективност.

Всеки знаеше за роботите. Никога не бе регистриран и най-незначителен опит за кражба.

Трябва да споменем и нейните светлинни скулптури. Всеки се чудеше откъде идва забележителният усет на госпожа Ларднър към изкуството, съчетан с останалите ѝ разточителни забавления. Винаги, когато къщата отваряше врати, гостите се потапяха в изключителна атмосфера от багри и музика, подсилени с кристални отблясъци от светлина. Прекрасната обстановка чудесно се допълваше с нежната красота на домакинята. Косата ѝ бе синьо-бяла, а лицето — все още пожалено от възрастта.

Гостите идваха преди всичко за светлинните скулптури. Те винаги бяха различни и представяха най-новото в това изкуство. Мнозина творяха дребни форми, за собствено удоволствие. Но никой не успяваше да достигне съвършенството на госпожа Ларднър. Дори онези, които се смятаха за професионалисти в областта на изкуството.

Самата тя беше изключително скромна.

— Не, не — обикновено протестираше тя. — Не бих ги нарекла „поезия в светлина“. Прекалено мили са. За мен са по-скоро „светлинен стих“. — И всеки се усмихваше на нежния ѝ изказ.

Колкото и да настояваха, тя не би създала светлинна скулптура за друго. Правеше ги единствено за своите партита.

— Би било твърде комерсиално — твърдеше госпожа Ларднър.

Не възразяваше обаче, когато настояваха да направят холограма на скулптурите ѝ. По тях щяха да изготвят репродукции, превърнали се след това в експонати на музеите по света. Госпожа Ларднър не възразяваше срещу което и да е предложение, което имаше за цел използването на светлинните ѝ скулптури.

— Не бих поискала и пени — казваше тя, разтворила широко ръце. — Достъпни са за всеки. В крайна сметка, аз повече не мога да ги използвам. — И това беше истина. Тя никога не използваше една и съща композиция два пъти.

Когато изнасяха скулптурите, тя беше олицетворение на сътрудничеството. Наблюдаваше добронамерено и винаги бе готова да даде нареждане на роботите да помогнат.

— Моля те, Кортни — казваше тя, — би ли бил така добър, да нагласиш стъпалото на стълбата?

Такъв беше нейният стил. Тя винаги се обръщаше към роботите с изключителна вежливост.

Веднъж, преди години, тя бе почти скастриена от един служител на Корпорацията „Американски работи и механични същества“.

— Не може така — беше я нахокал той. — Конструирани са да изпълняват заповеди. Колкото по-ясно им ги задавате, толкова по-ефективно ги изпълняват. Когато се обръщате към тях учтиво, те трудно разбират, че им е подадена команда. Това забавя реакциите им.

Госпожа Ларднър аристократично бе вдигнала брадичка.

— Не изисквам от тях бързина и ефективност — беше отговорила тя. — Искam добронамереност. Роботите ме обичат.

Чиновникът искаше да ѝ обясни, че роботите не могат да обичат, но бе отстъпил пред наранения ѝ, мил поглед.

Всеизвестно бе, че госпожа Ларднър никога не връщаше робот във фабриката за ремонт. Позитронните им мозъци бяха прекалено сложни и след време неизменно даваха дефекти. Грешката можеше да

не се прояви с години, но веднъж получена, Корпорацията беше задължена да оправи нещата без заплащане.

— След като е изпълнявал определени задължения в къщата ми — отговаряше госпожа Ларднър, — роботът не може да бъде обиждан.

Безсмислено бе да ѝ се обяснява, че роботът е само една машина. Тя би отговорила:

— Същество с подобна интелигентност не може да бъде просто механика. Отнасям се с тях като с хора.

Това изчерпваше темата.

Тя държеше дори Макс, който беше съвсем безпомощен. Той почти не разбираше какво се иска от него. Госпожа Ларднър ожесточено възразяваше.

— Нищо подобно! Той може да поема шапки, палта и да ги съхранява. Може да ми подава предмети. Изобщо върши много неща.

— Но защо не го изпратиш на ремонт? — попита я веднъж нейна приятелка.

— О, не мога! Той си е такъв и е много чаровен. В крайна сметка позитронният мозък е толкова сложен, че никой не би открил причината. Ако го направят съвършен, не би бил толкова обичлив. Не бих желала да се променя.

— Но ако е повреден — настоя приятелката ѝ, наблюдавайки тревожно Макс, — той би могъл да бъде и опасен!

— Глупости — беше се изсмяла госпожа Ларднър. — Имам го от години. Той е абсолютно безопасен и изключително сладък!

Всъщност Макс изглеждаше напълно като останалите роботи — метално излъскан хуманоид, ала безизразен.

Но за милата госпожа Ларднър всеки от роботите ѝ притежаваше своя индивидуалност. Всички бяха сладки и обичливи. Това беше част от човешката ѝ същност.

Кой би допуснал, че е способна на убийство?

Последният човек, когото биха си представили убит, бе Джон Семпър Травис. Въздържан и любезен, той сякаш не живееше в реалния свят. Сложните лабиринти на мозъка му го правеха изключителен математик. Той беше един от най-талантливите конструктори на позитронен разум.

Джон Травис бе главен инженер в Корпорацията „Американски работи и механични същества“.

Беше също и ентузиазизиран аматьор в светлинната скулптура. Беше написал книга, опитвайки се да обясни как математиката, моделираща позитронните пътища, би могла да се приложи в естетиката.

Опитът му обаче да приложи теорията на практика, бе претърпял отчайващ неуспех. Скулптурите, които моделираше според математическите принципи, бяха тромави и механично безинтересни.

Това беше единствената причина, която помрачаваше иначе спокойния му и безметежен живот. Този факт го правеше наистина нещастен. Той градеше майсторски теориите си, но не успяваше да ги приложи. Ако само успееше да сътвори една светлинна статуя...

Естествено, той беше запознат с творчеството на госпожа Ларднър. Тя беше всепризнат гений в областта на изкуството, но не разбираше нищо от роботна математика. Много пъти беше разговарял с нея, но тя отказваше да му обясни методите си. Той дълбоко се съмняваше, че такива изобщо съществуват. Дали не ставаше дума за интуиция? Но дори интуицията можеше да бъде математично моделирана. Най-сетне получи покана за едно от партитата ѝ. Трябваше да я види на всяка цена.

Господин Травис пристигна доста късно. Беше се опитал да довърши една светлинна статуя, но отново се беше провалил.

Той поздрави почтително госпожа Травис и каза:

— Този робот, който пое шапката и палтото ми, беше доста странен!

— Това е Макс.

— Той не функционира нормално, освен това е стар модел. Учудвам се как досега не сте го върнали във фабриката?

— О, не — отговори домакинята. — Само бих си създала излишни неприятности.

— Ни най-малко, госпожо Ларднър. Ще се изненадате колко е просто. Като главен инженер, аз имам право да извършвам ремонти. Отне ми известно време, но сега Макс изпълнява заповедите перфектно.

Върху нежното и красиво лице на госпожа Ларднър, за пръв път в нейния живот, се изписа гняв. Сякаш чертите ѝ се зачудиха как да го

изпишат.

— Вие сте го ремонтирал — изсъска тя. — Но той създаваше моите светлинни скулптури! Това беше неговият основен недостатък, който не бихте могли да възстановите никога!

Беше чиста случайност избликът ѝ на гняв да стане точно пред инкрустираната със скъпоценни камъни кама от Камбоджа.

Лицето на Травис също бе изкривено.

— Искате да кажете, че ако внимателно бях проучил повредата в позитронния му мозък, аз бих могъл да разбера...

Госпожа Ларднър вдигна прекалено бързо ножа и никой не успя да я спре. Травис не се и опита да се отдръпне. Като че с удоволствие посрещна острието. После някои разправяха, че сякаш е искал да умре.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.